

CUVÂNT-ÎNAINTE

Pentru națiunea română, chestiunea Basarabiei a fost mereu și continuă să fie o componentă delicată a istoriei relațiilor româno-ruse. Chiar dacă până în prezent provoacă interpretări și opinii contradictorii, semnarea pe 27 martie 1918 de către Sfatul Țării de la Chișinău a Actului Unirii rămâne un fapt istoric, ce a produs consecințe politico-juridice pentru întreaga națiune română.

La inițiativa doamnei director, doctor Cristina Rotaru-Radu, Institutul Național al Magistraturii din România și Institutul Național al Justiției din Republica Moldova au decis să sărbătorească Centenarul Marii Uniri prin organizarea unui eveniment științific comun, inedit pentru viitorii reprezentanți ai sistemelor judiciare din România și Republica Moldova. În zilele de 28-29 iunie 2018, în incinta Muzeului de Istorie din Chișinău, și-a desfășurat lucrările ediția a IV-a a Concursului de referate juridice, tradițional pentru Institutul Național al Justiției din Republica Moldova. În acest an, tema concursului a fost: „Integrarea instituțiilor juridice în urma Unirii din 1918 în perioada interbelică”. Pentru prima dată la concurs au participat și autori din rândul auditorilor Institutului Național al Magistraturii din România.

Concursul de referate le-a oferit participanților ocazia de a efectua cercetări științifice și analize asupra dezvoltării instituționale juridice, înregistrate după Unirea Basarabiei cu România. Subiectele abordate la concursul de referate s-au axat, în special, pe evoluțiile și dinamica integrării sistemului judiciar basarabean în spațiul românesc și consolidarea statului de drept în cadrul României Mari. Demersurile științifice s-au axat pe elemente importante din perioada interbelică, precum aspectul juridic al Unirii Basarabiei cu România la 27 martie 1918, rolul juriștilor basarabeni în consolidarea constituționalismului din România interbelică, evoluția organizării judecătorești în România Mare, legislația procesuală civilă și penală în România interbelică etc. Autorii au invocat aportul unor personalități ale dreptului românesc de atunci, ca basarabeanul Constantin Stere sau marele jurist al epocii, Vespian Erbiceanu.

Pe lângă aspectul său științific, evenimentul a fost pentru auditorii Institutului Național al Magistraturii din România și audienții Institutului Național al Justiției din Republica Moldova un bun prilej să se cunoască mai

bine, să comunice, împărtășindu-și experiențele și viziunile asupra mai multor aspecte juridice și nu doar, iar în final să descopere că au aceleași aspirații și preocupări.

Apariția acestei culegeri se înscrie în șirul multiplelor acțiuni bilaterale București-Chișinău, organizate în anul Centenarului, care ar putea să stimuleze cercetările de specialitate și să provoace dezbateri. *Culegerea de referate* este dovadă a cooperării dinamice stabilite între instituțiile de formare judiciară de pe ambele maluri ale Prutului. Aceasta reconfirmă importanța asigurării continuității colaborării pentru creșterea standardelor de calitate a formării beneficiarilor Institutului Național al Magistraturii și ai Institutului Național al Justiției.

Dr. Diana Scobioală,
Directorul Institutului Național al Justiției
din Republica Moldova

CUVÂNT-ÎNAINTE

„Un popor care nu își cunoaște istoria este ca un copil care nu își cunoaște părinții" spunea Nicolae Iorga, iar aceste cuvinte le-am putea adapta: un judecător care nu cunoaște spiritul poporului său, necesitățile care au determinat apariția sau evoluția unei instituții nu are cum să-și înțeleagă menirea și cu atât mai puțin să fie util în profesia pe care și-a ales-o.

Ideea ca auditorii de justiție să facă o cercetare despre armonizarea legislației după Marea Unire s-a născut din dorința ca cei care se pregătesc să devină judecători sau procurori să aibă prilejul să cunoască mai profund o părticică din istoria culturii noastre juridice, să înțeleagă că în drept, deși există o inflație legislativă și a informației, lucrurile nu sunt atât de noi pe cât par, să conștientizeze că cercetând bazele și evoluția unor instituții vom cunoaște beneficiile și riscurile pe care le pot aduce acestea într-un sistem judiciar. Nu în ultimul rând, am dorit ca prin cunoașterea evenimentelor din perioada respectivă să descopere că fiecare, în felul lui, făcându-și datoria în profesia aleasă poate scrie o pagină de istorie.

O asemenea finalitate nu putea fi obținută fără participarea viitorilor judecători și procurori din Basarabia, care puteau întregi tabloul cu propria percepție despre evoluția legislației și a sistemului judiciar din acea perioadă.

Am decis ca munca lor de informare și cercetare să vadă lumina tiparului tocmai din dorința ca și cei care nu au răgazul să caute prin biblioteci lucrări de referință sau demult uitate de la începutul veacului trecut să aibă astfel prilejul să cunoască în ce mod Marea Unire a influențat viața juridică românească.

Bucuria și elanul care au animat Marea Adunare de la Alba Iulia nu ar fi fost suficiente pentru construirea României Mari, dacă nu ar fi fost urmate de munca, înțelegerea, strădaniile celor care au ajutat ca o voință populară să nu rămână doar o declarație politică, ci să prindă viață, și un stat nou, cu instituții solide, să se nască.

Au existat și atunci ezitări, păreri divergente, și atunci ca și astăzi agenda politică, succesiunea guvernelor, lipsa unui proiect clar privind unificarea legislației au făcut ca lucrurile să nu fie deloc simple. Au fost necesari 20 de ani pentru adoptarea unor noi coduri la care s-a lucrat intens doar câteva luni.

Dar este la fel de adevărat că perioada aceea a fost și o probă de anduranță pentru sistemul judiciar care, confruntat cu situația aplicării în

paralel a 4 sisteme de drept pe teritoriul aceluiași stat, a fost nevoit să găsească soluții care să suplinească lipsa unei legislații unitare.

Nu mai puțin relevant este că, având de ales între soluția facilă de a impune aplicarea legislației Vechiului Regat pe întreg teritoriul țării și soluția de a păstra pentru o vreme în provinciile alipite legislația statelor din care făcuseră parte până atunci aceste teritorii, juriștii de marcă ai vremii au arătat că discursul politic care pleda pentru uniformizarea imediată a legislației pe teritoriul întregului stat trebuie să cedeze în fața intereselor cetățenilor, că doar previzibilitatea legii și cunoașterea ei de către cei chemați să o respecte vor asigura menținerea ordinii sociale.

Iată cum justifică un judecător de la Înalta Curte de Casație și Justiție alegerea pe care a făcut-o statul român cu privire la aplicarea legislației după Unire: „Prin alipirea Ardealului, Bucovinei și Basarabiei patria noastră a devenit un stat mare și puternic, cuprinzând teritorii noi cu cultură înaintată, care până la unirea lor erau stăpânite de o legislație și administrație bazată în mare parte pe alte principii decât acelea care formează baza legilor actuale din vechiul regat. O înlăturare bruscă a legilor și instituțiilor de drept, ce se aflau în teritoriile alipite, n-ar fi contribuit la unirea sufletească, pe care o dorește oricare patriot bun, și nici nu s-ar fi putut realiza fără mari dificultăți. Era deci inevitabil, ca pentru un timp de tranziție, până la unificarea legislațiunii, să rămână în vigoare legile care dominau în provinciile alipite înainte de anul 1919¹”.

Acest proiect realizat de viitorii judecători și procurori din România și din Republica Moldova ne demonstrează că poate mai importantă decât o unire din punct de vedere politic este unitatea de idealuri, de gândire pe care o are un popor și că poate pentru viitorul imediat nu ar fi un obiectiv imposibil realizarea unei legislații asemănătoare care să ne permită să vorbim aceeași limbă și din punct de vedere juridic.

Judecător **Cristina Rotaru Radu**

Director al Institutului Național al Magistraturii

¹ Corneliu Chiselită, Cuvânt-înainte la „I. Tanoviceanu – Tratat de Drept și procedură penală, Tip. Curierul Judiciar, vol. IV”.

„Fă ca legea să înlocuiască arbitrariu, fă ca legea să fie tare”
Mihail Kogălniceanu

JUSTIȚIA DIN BASARABIA DUPĂ UNIREA CU ROMÂNIA

Marta BÎZGAN

Audient al Institutului Național al Justiției

Actul de unire al Basarabiei cu România, ratificat de către Adunarea deputaților și Senatul României la 20 decembrie 1919 a readus reglementările de peste Prut pe teritoriul românesc aflat altădată sub suveranitatea rusească¹. România de la 1918, realizată din punct de vedere național, trebuia să adapteze la un cadru comun profilul istoric, demografic, economic, politico-administrativ și social al diferitelor regiuni ieșite de sub regimuri politice diferite, cu tradiții și realități deosebite. Odată cu integrarea provinciilor, România și-a continuat drumul firesc al modernizării pe toate planurile, demarat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. De data aceasta țara se prezenta într-o nouă față, având un nou suflu, cu un potențial intelectual nou și cu noi aspirații. Basarabia, devenită parte integrantă a statului român, a devenit, totodată, obiectul, dar și subiectul acestor procese. În contextul acestora, ea a reprezentat o imagine diminuată a țării, pentru că problemele cu care s-a confruntat statul român se regăsesc și în Basarabia, în forme mai acute sau mai moderate de reprezentare².

Analizând opiniile doctrinarilor perioadei de referință, evidențiem clar două abordări doctrinare distincte ale justiției. În doctrina rusă, justiția era privită ca un susținător al puterii statului, adică ceea ce a constituit modelul civilizațional rus, cu un stat puternic și omniprezent, pe când în cea românească justiția era considerată în calitate de arbitru echidistant de părți, indiferent dacă acestea sunt persoane particulare (fizice sau juridice) ori organele statului însele; astfel, instituțiile judiciare realizează dreptatea,

¹ *Nastas Andrei*, Evoluția legislației penale a Republicii Moldova privind incriminarea declarațiilor cu rea credință, producătoare de consecințe juridice, Revista Legea și viața, Chișinău, 2017, p. 19.

² *Svetlana Suveică*, Basarabia în primul deceniu interbelic (1918-1928): modernizarea prin reforme, Chișinău, 2010, p. 48.

fundamentându-și deciziile pe principiile libertății și egalității. În Imperiul Rus această teză nu s-a implementat în aceeași manieră din cauza implicării directe a autorităților statale în procesul de realizare a reformei judecătorești.

Sfatul Țării, prin pactul Unirii, stipulase expres menținerea în vigoare deocamdată a legislației rusești. Imediat după unire, în Basarabia existau, în esență, acele organe judecătorești care au fost instituite prin reforma din 1864 de împăratul Alexandru al II-lea pe întreg teritoriul Imperiului Rus. În Imperiul Rus, și în Basarabia ca parte componentă a acestuia, sistemul judiciar era constituit din două tipuri de organe judiciare, și anume: organele judecătorești generale și organele judecătorești locale. Instanța de fond în sistemul organelor judecătorești generale era Tribunalul regional, iar instanța de apel – Curtea de apel.

Instanța de fond în sistemul judecătoriilor locale era judecătoria de pace de ocol, iar în calitate de instanță de apel pentru deciziile luate de ea – Congresul județean al judecătorilor de pace. Unica instanță de recurs pentru instanțele locale și cele generale era Senatul Imperiului Rus. În conformitate cu această organizare judecătorească, în Basarabia activau: Tribunalul regional cu sediul la Chișinău, iar în fiecare județ – judecătorii de pace și congresul județean al judecătorilor de pace (Bălți, Cahul, Cetatea Albă, Hotin, Ismail, Lăpușna, Orhei, Soroca, Tighina).

Atacarea cu apel a hotărârilor date de tribunalul regional se putea face adresându-se Curții de Apel din Odesa.

Scopul Guvernului Român era de a organiza justiția în Basarabia pe baze pur naționale, studiind posibilitatea armonizării și punerii în concordanță a legilor ruse cu cele române și adunând elementele necesare pentru elaborarea cât mai urgentă a unui proiect de lege în această privință, aceasta fiind o misiune discretă și confidențială, pentru a evita atingerea susceptibilității anumitor cercuri basarabene, întrucât, prin Pactul Unirii, Sfatul Țării stipulase careva condiții de autoadministrare locală (Dietă), iar în privința justiției prevăzuse că legile rusești vor rămânea mai departe în vigoare, până la modificarea lor de către Parlamentul Român, completat cu participarea reprezentanților Basarabiei.

Astfel, în vederea realizării scopului Guvernului Român, a treia zi după votarea Unirii, Ministrul Justiției, dl D. Dobrescu, cu avizul Guvernului stabilit pe atunci la Iași, prin adresa nr. 2904 din 31 martie 1918, l-a delegat pe Vespasian Erbiceanu consilier tehnic al ministerului pe lângă organele

justiției rusești din Basarabia, cu însărcinarea specială de a pleca imediat la Chișinău, unde, după ce va intra în relații cu actualele organe judecătorești de acolo, va întreprinde o anchetă amănunțită cu privire la organizarea și condițiile lor de funcționare, precum și la modul cum este administrată justiția basarabeană, când viața întregii provincii, în contextul ruperii oricăror legături politico-sociale și administrative cu restul Statului Rusesc, se găsește izolată și lipsită de jurisdicția Curții de Apel din Odessa, care constituia instanța a doua de fond, precum și de cea a Senatului din Petrograd, care alcătuiă instanța de casare, pentru toate cauzele judecate în prima instanță de tribunalele din Basarabia¹.

În adresa sus-menționată erau indicate următoarele: „În investigațiunile ce veți face, veți căuta să cunoașteți de aproape nevoile cele mai urgente și mai profund simțite în funcționarea justiției din întreaga provincie, precum și legitimele desiderate ce vi se vor manifesta de către reprezentanții magistraturii și al baroului basarabean. În special veți examina chestiunea apelurilor civile și penale declarate în răstimpul din urmă, contra sentințelor tribunalelor de prima instanță, situația în care se găsesc astăzi aceste apeluri, mai ales în afacerile penale cu arestați, care reclamă o promptă soluțiune definitivă din partea viitoarei instanțe de fond, ce se va institui de Guvernul Român”.

Pe lângă această împuternicire scrisă și oficială, comunicată și Consiliului Directorilor din Chișinău, Ministerul i-a dat consilierului tehnic Vespasian Erbiceanu și o însărcinare verbală, dar tot atât de categorică: „de a sonda terenul și a face investigații pregătitoare pentru o nouă organizare a justiției basarabene, pe baze pur naționale, studiind posibilitatea armonizării și punerii în concordanță a legilor ruse cu cele române și adunând elementele necesare, pentru elaborarea cât mai urgentă a unui proiect de lege în această privință”.

Ulterior, au fost trimiși Constantin Georgescu, judecător de instrucție la Tribunalul din Tulcea și avocații Malcoci Petrescu și Petre Meteș pentru a-l ajuta pe Vespasian Erbiceanu în calitate de secretari.

Inițial s-au ciocnit cu o rezistență foarte aprigă a tot ce este românesc din partea magistraților și avocaților, însă cu multă muncă, insistență și dedicație, au reușit să atragă în jurul lor basarabeni care gândesc românește. După lungi discuții și controverse cu aceștia, au fost fixate câteva puncte esențiale ale

¹ *Vespasian Erbiceanu, Naționalizarea justiției și unificarea legislativă în Basarabia, București, 1934, p. 34.*

viitoarei reforme care mai târziu au fost admise de Consiliul Directorilor din Chișinău. Aceste puncte sunt următoarele:

Naționalizarea completă a tuturor instanțelor basarabene, prin introducerea limbii române, ca limbă oficială, apropiind astfel justiția de graiul și de suflul maselor de la țară;

Nevoia neapărată a modificării organizării judecătoriailor de pace, prin desființarea pluralității judecătorului și prin înlăturarea așa numiților „Șefeni”, adică cei doi judecători asistenți, recrutați dintre cetățeni sau cetățence – instituție introdusă de Ministrul revoluționar Kerenschi, care în Basarabia a dat rezultate deplorabile;

Descentralizarea Tribunalului Chișinău, prin crearea a câte un tribunal mai mic în fiecare din cele nouă județe ale Basarabiei, pentru a fi justiția mai accesibilă și mai la îndemâna locuitorilor, așa precum este și în Regat;

Crearea unei Curți de Apel în Chișinău, cu două secțiuni, având sub jurisdicția sa toate cele nouă județe ale Basarabiei.

Asupra celorlalte chestiuni de detaliu formulate, referitoare la modalitatea elaborării viitoarei reforme și la modificările de introdus în legile rusești, pentru a putea fi puse în concordanță, armonizate și uniformizate cu dispozițiile de fond și de procedură din legile Regatului Român, au apărut divergențe și neînțelegeri privind neadmiterea nici unei schimbări a legilor rusești, ci numai traducerea lor în limba română. Argumentul cel mai puternic era că Pactul Unirii este făcut condiționat, în privința justiției având stipulația că se mențin în întregime legiurile ruse în vigoare în Basarabia, până ce va fi posibilă modificarea lor prin Corpurile Legiuitoare, completate cu reprezentanți aleși din Basarabia.

A aștepta însă realizarea dorințelor Sfatului Țării, exprimate în Pactul Unirii, însemna pur și simplu a lăsa pe ruși să troneze în justiție cu rutina lor rusească, amânând reforma naționalizării până la o epocă mai îndepărtată și nesigură.

Într-adevăr, în momentele tulburi prin care trecea Basarabia, nici vorbă nu putea fi de noi alegeri pentru completarea parlamentului român cu reprezentanți basarabeni. În asemenea împrejurări, pentru înfăptuirea naționalizării justiției nu rămânea posibilă decât următoarea alternativă: sau să se facă naționalizarea în contra și peste capul Sfatului Țării sau să se modifice primul Pact al Unirii condiționate, ceea ce s-a și întâmplat, însă mai târziu, după inaugurarea funcționării instanțelor românești în Basarabia.

Astfel, purificarea justiției de rutina și de acțiunea ostilă și antiromânească a magistraturii rusești, trebuind a fi îndeplinită imediat și cu orice preț, între cele două soluții de alternativă menționată mai sus a fost aleasă calea mijlocie: a se păstra neatinsse legiurile ruse de fond, dar aplicarea lor să fie îmbrăcată în forme procedurale românești.

Despre o reformă radicală a justiției, prin desființarea bruscă și imediată a legilor ruse și înlocuirea lor cu cele române, cu alte cuvinte, despre o unificare legislativă forțată cu Vechiul Regat, deocamdată nu putea fi vorba. Or, legile materiale de fond, cârmuind întocmirea economică, raporturile patrimoniale și structura familială a cetățenilor, oricât de proaste, învechite, retrograde și incoerente ar fi, nu pot fi schimbate printr-o reformă improvizată de cabinet, fără un studiu prealabil. Schimbarea bruscă a unor asemenea legi și introducerea altui sistem legislativ nu ar fi scutită de oarecare inconveniențe, putând cauza perturbări în viața familială și în raporturile juridice ale locuitorilor.

Alta este situația în cazul legilor penale, polițienești, fiscale, silvice etc., care neatingând direct structura vieții sociale și de familie, pot fi oricând schimbate. În materie delictuoasă, criminală sau fiscală, nimeni nu poate invoca drepturi câștigate sau a se prevala de efectele legăturilor contractuale.

În contextul expus supra, ca primă încercare de așezare și funcționare pe baze naționale a justiției basarabene, metoda tehnică cea mai potrivită ar fi de a lăsa deocamdată neatinsse legile de fond rusești, dar a îmbrăca aplicarea lor în forme românești, prin armonizarea și punerea lor în concordanță cu dispozițiile formale de procedură și de organizare din legile Vechiului Regat.

Pentru realizarea acestei metode nu era nevoie decât de abrogarea legii de organizare a instanțelor judecătorești rusești și de modificarea câtorva articole din procedura civilă și penală rusă, ceea ce nu influența întru nimic mersul normal al vieții juridice a locuitorilor, nimeni neputând invoca, în materii de procedură și de organizare, violări de drepturi câștigate¹.

Activitatea cu privire la primele începuturi de naționalizare a justiției în Basarabia s-a manifestat mai întâi în două direcțiuni convergente, și anume:

Traducerea în limba română și imprimarea cât mai urgentă a tuturor legilor uzuale rusești, precum și a jurisprudenței mai importante a Curții de Casație din Petrograd, întrucât Pactul Unirii din 27 Martie 1918 prevedea

¹ *Idem*, p. 58.

categoric că legile rusești vor fi menținute în vigoare, până la schimbarea lor de către Parlamentul român, completat cu reprezentanții Basarabiei.

Elaborarea unui plan sintetic de punere în concordanță și armonizare a dreptului material rusesc cu principiile formale de organizare judecătorească și instanțială din Vechiul Regat, astfel ca să fie posibilă funcționarea legilor rusești într-o structură formală românească, având limba română ca organ de pledoarie și dezbateri.

Aceasta a constituit substratul juridic al primei legi de organizare a justiției basarabene, pe baze naționale, aplicată în Octombrie 1918. Însă nu fără dificultăți, luând în considerare că magistrații și avocații din Basarabia, aproape în totalitatea lor, alcătuiesc pătura cea mai mult legată de tradiții reacționare țariste și de aceea sunt refractari oricărei încercări de organizare a justiției pe baze democratice și naționale. Fiind mai toți ruși sau rusificați, au interes vital să se mențină mai departe în vigoare legile și limba rusă în justiția basarabeană¹.

Prin noua legiferare, justiția în Basarabia a fost apropiată astfel de graiul și de sufletul populației de la țară, dornică de lumină și de dreptate. De aceea, reinstalarea instanțelor judecătorești și a limbii române în străvechile lor drepturi istorice, ca și introducerea cărții și învățământului național, s-au făcut în Basarabia în mod firesc, fără a provoca mișcări de protest.

Pentru populația străină de la orașe, care nu cunoștea limba română, era înființată instituția translatorilor jurați, atașați pe lângă instanțele judecătorești, prin intermediul cărora părțile puteau fi ascultate.

În ce privește organizarea internă a instanțelor judecătorești, legiuitorul român a căutat să întemeieze mai întâi justiția populară pe baze strict profesionale și juridice.

Judecătorii aleși erau de origine moldovenească și cunoscători ai limbii române, prestau jurământul și erau confirmați prin decret-regal, în urma unui raport favorabil al Directoratului Justiției din Chișinău. Ultimul reprezenta o instituție cu atribuții administrative, de numire și revocare a magistraților și funcționarilor justiției din întreaga Basarabie.

În interesul românizării complete și în vederea unei mai bune funcționări a justiției, pe lângă fiecare judecător basarabean ales s-a înființat câte un magistrat asistent titrat din Vechiul Regat. Având grad de judecător, acesta

¹ *Idem*, p. 67.

era chemat să consulte colegul său ales în examinarea cauzelor și să supravegheze ținerea cancelariei și redactarea hotărârilor în limba română.

Congresele judecătorilor de pace, ca instanțe de apel, au fost desființate, iar atribuțiile lor au fost date în competența tribunalului.

În ce privește Tribunalele de județ, pentru a nu lăsa fără servicii pe magistrații ruși, din cele șase secțiuni ale Tribunalului regional din Chișinău, legiuitorul român s-a gândit la început de a-l transforma în „Tribunal de lichidare”, desființând numai secția VI de contencios administrativ, cum și cele nouă judecătoria administrative din județe. Rolul acestui tribunal era de a lichida afacerile pendinte în limba rusă până la acea epocă, fără a mai putea primi pe viitor vreo cerere nouă.

Paralel și concomitent cu tribunalul de lichidare s-au înființat tribunalele românești, conform legii de organizare a Vechiului Regat, care aveau să primească și să judece în limba română acțiunile nou venite.

Sub ruși, judecata ordinară de fond în cauzele civile era centralizată numai la Chișinău, căci pentru toată Basarabia nu exista decât un singur tribunal, numai pentru cauzele penale la judecarea cărora participau jurații, Tribunalul din Chișinău trimitea, o dată pe lună, câte un complet care ținea sesiuni câteva zile în fiecare județ. Acest sistem era foarte dificil pentru justițiabili, care pentru un proces de chirie din Hotin sau Ismail trebuiau să vină tocmai în capitala provinciei. Descentralizarea justiției introdusă de legiuitorul român, prin înființarea tribunalelor de județ, a remediat acest inconvenient, spre marea mulțumire a populației, manifestată spre afluența de cauze, care au invadat noile tribunale chiar din primele luni de la funcționarea lor. Totodată, potrivit organizării din Vechiul Regat, la tribunale exista câte un prim-procuror de fiecare tribunal divizat, câte un procuror șef de parchet de fiecare tribunal nedivizat și numărul de procurori, substituiți, secretari de parchet, ajutoari de secretari care se stabileau în funcție de buget. Atribuțiile procurorilor pe lângă instanțele de fond erau stabilite de dispozițiile Codului de procedură penală. De asemenea, procurorul pune concluzii în procesele civile în care figurau incapabili, pentru apărarea intereselor acestora¹.

La întocmirea legii de organizare din Basarabia, legiuitorul, urmărind naționalizarea completă și imediată a justiției basarabene, a avut de luptat cu

¹ *Cosmin Dariescu*, *Istoria statului și dreptului românesc în epoca contemporană*, București, 2010, p. 50.